



## ETNINĖS KULTŪROS GLOBOS TARYBA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 4-1, LT-01108 Vilnius, tel. (8 5) 210 7161, faks. (8 5) 210 7160, el. p. info@ekgt.lt,  
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188756614

Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijai

2021-05-14 Nr. S-76

### DĖL KULTŪROS IR KŪRYBINGUMO PLĖTROS PROGRAMOS PROJEKTO

Etninės kultūros globos tarybos (toliau – Taryba) ekspertai aptarė Lietuvos Respublikos Kultūros ministerijos (toliau – KM) 2021 m. gegužės 4 d. pavięšintą atnaujintą Kultūros ir kūrybingumo plėtros programos (toliau – KKPP) projektą. Atkreiptas dėmesys, kad lyginant su pirminiu projektu šiame iš esmės atnaujintame KKPP variante etninei kultūrai dėmesio atsirado žymiai daugiau – ypač pateikiant būklės analizę pagal Nacionalinio pažangos plano (toliau – NPP) 4.5 uždavinį „Stiprinti istorinės atminties aktualizavimą visuomenėje“ ir 4.6 uždavinį „Atgaivinti visuomenei reikšmingą kultūros ir tautinį paveldą ir didinti jo naudojimą visuomenės poreikiams“. Džiugu, kad šiose KKPP dalyse ne tik dažnai naudojamas terminas *nematerialus kultūros paveldas*, bet ir *etninė kultūra* bei *tautinis paveldas*.

Tačiau įsigilinus į konkrečių priemonių įvardijimus ir finansavimo projekcijas tenka konstatuoti, kad jose termino *etninė kultūra* beveik nebelyka, o konkrečių priemonių šios srities vertės ir aktualumo visuomenėje didinimui akivaizdžiai trūksta. Pavyzdžiui, analizuojant būklę tvirtinama, kad tautinis paveldas nėra tinkamai panaudojamas kuriant pridėtinę vertę, kadangi visuomenė paveldą ir etninę kultūrą per menkai pažįsta ir dėl to nesuvokia jų vertės, tačiau toliau nenurodoma, kokiomis priemonėmis ši problema būtų sprendžiama.

Taip pat lieka neaiški nematerialaus kultūros paveldo apsaugos ir finansavimo situacija, nes aiškiau įvardytos tik priemonės, skirtos materialaus kultūros paveldo aktualizavimui. Siūlyme į KKPP įtraukti Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo veiksmų plane numatytas etninės kultūros sričiai itin svarbias priemones, kadangi jos taip pat yra Nacionalinio pažangos plano (toliau – NPP) 4.6. uždavinio „Atgaivinti visuomenei reikšmingą kultūros ir tautinį paveldą ir didinti jo naudojimą visuomenės poreikiams“ įgyvendinimo dalis. Be to, aptariant poskyrį „6.3.1. Nevykdoma nuolatinė sisteminė kultūros paveldo išteklių būklės, apsaugos ir prevencijos priemonių efektyvumo bei panaudojimo stebėseną“ kalbama apie nepakankamą nematerialaus kultūros paveldo būklės stebėseną, tačiau visiškai neužsimenama apie nematerialaus kultūros paveldo stebėsenos, sklaidos ir apsaugos kūrimo veiklas vykdančią instituciją – Lietuvos nacionalinį kultūros centrą.

KKPP projekte labai trūksta didesnio dėmesio etnografinių regionų kultūrinės tapatybės išsaugojimui, apie tai beveik neužsiminta. Taip pat trūksta bendruomenių įsitraukimą į kultūrinį gyvenimą skatinančių priemonių, nors būtent bendruomenės yra svarbiausios gyvųjų etnokultūrinių tradicijų saugotojos ir tęsėjos, ilgalaikės ir kryptingos veiklos yra itin svarbios siekiant užtikrinti etnografinių regionų savitumą.

Siūlyme koreguoti atminties institucijų apibrėžtį ir su jomis susijusių problemų, jų priešasčių įvardijimą. Aptariant archyvus apsiribojama vien valstybiniais archyvais ir visiškai neužsimenama apie į valstybinių archyvų sistemą nepatenkančius folkloro ir kitus nematerialaus kultūros paveldo archyvus, esančius mokslo ir studijų institucijose, kultūros centruose, kitose įstaigose. Tuo tarpu būtent juose esančių fondų išsaugojimą užtikrinti bene sunkiausia, nes trūksta šių nematerialaus kultūros paveldo archyvų, nepriskiriamų valstybinių archyvų kategorijai, įteisinimo. KKPP ??? poskyryje akcentuojama kraštotyros medžiagos kaupimo svarba bibliotekose, tačiau neatkreiptas dėmesys, jog tokią medžiagą kaupia ir muziejai, studijų ir mokslo institucijose sukurti archyvai, etninės kultūros centrai. Būtina į atminties institucijų sąrašą

įtraukti ir etninės kultūros centrus, nes jie ne tik yra sukaupę įvairių vertingų archyvinių etnokultūrinių garso ir vaizdo įrašų, rankraščių ir kitų dokumentų, bet ir visa savo veikla atitinka istorinės atminties išsaugojimo paskirtį.

Neaiškus santykis tarp KKPP projekto pagrindinio teksto ir 1 priedo III dalies PRIEMONIŲ RINKINYS. Šioje dalyje yra pateiktas itin susiaurintas priemonių rinkinys, į kurį iš esmės nepatenka etninė kultūra. Vienintelės priemonės, susijusios su tautine tapatybe, yra skirtos tik tautinėms mažumoms (priemonė 4.3.1) ir istorinės atminties renginių, turizmo objektų lankymui, pasitenkinimui muziejų paslaugomis (priemonė 4.3.2).

Dėl tokių atrinktų priemonių kyla klausimas, kodėl didesnis dėmesys tenka tautinėms mažumoms, o daug mažesnis – titulinės tautos etninės kultūros plėtrai. Toks netolygumas neatitinka ne tik Etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo nuostatų, bet ir Nacionalinio pažangos plano (toliau – NPP) 4 strateginio tikslo „Stiprinti tautinį ir pilietinį tapatumą, didinti kultūros skvarbą ir visuomenės kūrybingumą“ (pabraukta mūsų). Štai priemonė 4.3.1 siejama su tikslu „Tautinių mažumų išitraukimo ir įtraukties į visuomeninį gyvenimą skatinimas ir atskirties mažinimas“. Siūlome tokiu pat principu KKPP įtvirtinti ir lietuvių etninės kultūros plėtrą – nurodant konkretų tikslą ir konkrečias priemones jo pasiekimui.

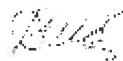
Atkreiptinas dėmesys, kad 1 priede nurodant NPP 4.5 uždavinio rodiklį ir (ar) tikslo rodiklį 4.5.1. punkte nėra numatomas joks augimas („4.5.1. Visuomenės dalies, dalyvaujančios istorinės atminties įprasminimo renginiuose ir kaip vertybę puoselėjančios pilietinį ir tautinį tapatumą, padidėjimas, procentiniai punktai (2025 m. – 5 procentiniai punktai; 2030 m. – 5 procentiniai punktai).“). Kodėl?

Apibendrinant dar kartą norime pabrėžti, kad Kultūros ir kūrybingumo programa yra itin svarbi etninės kultūros plėtrai, kadangi joje turėtų tilpti priemonės iš valstybinės Etninės kultūros plėtros programos (toliau – EK programa), išbrauktos iš Lietuvos Respublikos etninės kultūros valstybinės globos pagrindų įstatymo (svarstant Seime EK programos išbraukimą buvo tvirtinama, kad jos priemonės bus integruotos į KM rengiamą bendrą kultūros programą).

Išsamesnes pastabas pateikiame priede „Konkretūs siūlymai dėl Kultūros ir kūrybingumo plėtros programos tobulinimo“.

PRIDEDAMA: Konkretūs siūlymai dėl Kultūros ir kūrybingumo plėtros programos tobulinimo, 4 lapai.

Tarybos pirmininkė



Dalia Urbanavičienė